

PRZYWIĘZOWAĆ (77) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf przywieszować (8). ◇ *praes 1 sg* przywieszuję (21). ◇ *2 sg* przywieszujesz (1). ◇ *3 sg* przywieszuje (3). ◇ *1 pl* przywieszuj(e)my (2). ◇ *2 pl* przywieszujecie (1). ◇ *3 pl* przywieszują (20). ◇ *praet 3 sg m* przywieszował (5). ◇ *3 pl m pers* przywieszowali (3). ◇ *imp 2 sg* przywieszuj (1). ◇ *3 pl* niech przywieszują (1). ◇ *con 1 sg m* bym przywieszował (1). ◇ *2 sg m* byś przywieszował (2). ◇ *3 sg m* by przywieszował (2). ◇ *impers praet* przywieszowano (1). ◇ *part praes act* przywieszując (5).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.: przywieszować.

*Wiążąc, przymocowywać, łączyć, spajać; alligare, annectere, religare Mącz, Calep, Cn; astringere, devincire, superilligare Mącz, Cn; adalligare, adiugare, deligare, illigare, superalligare Calep, Cn; adiungere, revincire Mącz; coniungere, intendere Calep; destinare, iniungere Cn [w tym: kogo, co (51)] (77) : Wezmi Litargirium/ to iest gleytu ktoriby był od złota. 1. dragmę Camphori. 1. dragmę/ oleyku rożanego. 1. dragmę/ zmieszay to barzo dobrze á przykładay/ przywieszuy aby sie dzierżało z wierzchu. *FalZioł* V 93, I 116d, V 93; Devincio, Mocno zwięzuyę/ ściagam/ ípinam álbo też prziwieszuyę/ przipinam. *Mącz* [497]a, 177d, 193b [2 r.], 421b, [497]b; [*Turcy*] Vczyniwiŷy z drzewá iáko tárás ná tym ie [działa] kładá y przywieszuiá by sie nie rufzáło *BielSpr* 55; Adiugo, id est, coniungo, ad aliquid iungo, quasi ad iugum annecto – Prziwieszuię, przilazám [*lege*: przyłączam], przipętuie. *Calep* 24b; Annecto, Agglutino, alligo, ad aliquid necto – Prziwieszuię, ípaiám. *Calep* 72a; Religo, Ligo, vincio – Zwięzuię, prziwieszuię. *Calep* 908b, 21b, 54a, 301a, [504]b, 548b, [1030]b.*

przywieszować do kogo [do siebie] (1), do czego (9): Ty niewiaŷty ktore cięŷkie czo zdziatkami chodzą: przywieszuiá go [rybę echynus] do siebie/ [...] á gdy czas przydzie rodzenia/ tedy lekko rodzą *FalZioł* IV 34c; [*Samson*] náchwytawŷy trzy ítá Lifzek przywieszował głownie z ogniem do ich ogonow/ y pufzczał miedzy zboże Palestynow álbo Filiftynow/ y popalił im zboże *BielKron* 52; Scalmus, Zerdź/ hak álbo dyl w łodzi do którego wioslá żeglarze prziwieszuią. *Mącz* 370b; Serperastum, Nieyákie naczynie które dziecióm poki yeszczé w powiyániu leżą do noŷek prziwieszuią áby yim krziwo nogi nie rosły. *Mącz* [388]c; Tonsilla, Pal/ kól ná brzegu do którego łodzie prziwieszuią. *Mącz* 458b, 328c, 458a; *SienLek* 56v; á nim mu wŷyto íukniey/ tym onę kithaykę wykráiał ná proporczyki/ á czyniác drzewcá z onemi proporczyki przywieszował wronam do ízyie á do ogoná pod íkrzydło á żywo ie pufzczał. *RejZwierc* 274; *BielSpr* 38v.

przywieszować komu, czemu (żywotne) (5): Tenże kamyk [*znaleziony w ciele jaskółki*] zawiązany wŷkorze wołowey albo w ieleniey/ wielką niemocz oddala gdy na lewym ramieniu cierpiące^{mv} prziwieszuią. *FalZioł* IV 24d; *Mącz* [388]c; *SienLek* 56v; *RejZwierc* 274; *Hannibal*, Gdy był oblężon we złym mieyfcu od Fábuiá Máximá cięŷzko mu było/ chcąc wćiec w nocy táiemnie y z ludem íwoim/ kázał przywieszować Wołom do rogow pochodnie z wielkim ogniem *BielSpr* 38v.

przywieszować ku czemu (1): Adnecto vel Annecto, Przipayam/ prziciagam/ prziwieszuię/ prziftofuyę yedno ku drugiemu. *Mącz* 244b.

przywieszować na co (3): Niech wezmá ímolniku/ Czarnogłowu/ oboiego po półfunta/ Niedofpiałku y Praczowniku czały funt/ vpaliwŷy z tych zioł wodkę/ na głowy przywieszuiá [!]. *LudWieś* B[3]v; Thyrsi item, Młode íofziki pufzczayące sie miedzy liściem á miedzy lámym pniem/

tákowych fnopek ná długą żerdź cí przywięzowáli/ którzi światá [!] Bácschułowe obchodźili. *Mącz* 455c, 208a.

przywięzować czym (2): Retinacula, Quibus aliquid retinetur sive retardatur – Rzecz którą nieczo przywięzuiemi, iako likawicz [!], powroz, lieczarz. *Calep* 920a. Cf »powrozem przywięzować«.

przywięzować na czym (2): Dicuntur item AErumnulae furciunculae quibus viatores sarcinas suas religatas tabella interposita, ferre consueverunt. Podrózne yásły ná których tłumoczki priwięzuyą [!]. *Mącz* 4d; Gygarthus, Lectus est in quo paralytici, menteque capti, [...] vincti iactant sese – łozena ktorim fzalone albo opetane przywiezuią. *Calep* 467a.

przywięzować gdzie (6): *FalZioł* IV 24d; Tomex, Chomąto końskie álbo też podufszeczki máłe poboczne które do ślicy álbo też gdzie indzyey przywięzuyą áby konia nie tárły. *Mącz* 458a, 434a; *RejZwierc* 274; Hippoperae, Dicuntur sacculi quibus equites necessaria itineri secum conferunt – Tłomok iaki zafiodlem w droge iadącz przywiezuięs. *Calep* 484a, [834]b.

W charakterystycznych połączeniach: do dyla przywięzować, do haka, do koła, do nożek, do ogona (2), *do pala* (2), *do rączek, do rogów, do szyje, do żerdzi; chomąto końskie przywięzować, łódź* (2), *tłomok (tłumoczki)* (2), *wiosła; na głowy przywięzować, na żerdź; na ramieniu przywięzować*.

Zwrot: »powrozem przywięzować« (1): Prymnesius vel prymnesium, Pal do którego łódź przywięzuyą/ álbo powróz ktorim przywięzuyą. *Mącz* 328c.

Przen [w tym: do kogo, do czego (26)] (30) :

a) *Uważać, że ktoś a. coś nie może opuścić danego miejsca* (4) : *Ktory potrzebá áby był w niebie* [Act 3/21].) To mieyfce Kálwiniſtowie zle rozumieią: ták do niebá przywięzuiąc Chriſtá Páná/ żeby iuż nie mogł być w Sákrámenće. *WujNT* 408.

Zwroty: »do jednego miejsca przywięzować« (2): W tymże cíele práwdźiwy^m wierzymy iż Pan Kryſtus wftąpił [...] / do onego niebá naywyżłzego do Stolicy Mágeſtatu Boſkiego ná práwicę Oycowfką/ ktora to práwicá [...] mieſce pewne w łobie zámýká/ o ktorým łam P Kriſtus powiedźcie raczył/ że táb wftępić miał/ á ſwoim wiernym mieſce zgotowác. (*marg*) Coⁿfefsionifte Ciáło P. kryſtułowe do iednego pewnego [!] mieyſcá przywięzuią. (–) *WujJud* 71v, L14v.

»mocno przywięzować« (1): Petri Martyris y Bezanowi gefellowie/ á oſobliwie Kálwiniſtowie/ Páná Chryſtułá do boku Bogá Oycá ták záfię mocno przywięzuią/ iż pozwolić niechcą/ áby mogł być ná wielu zaráz mieyſcách/ cíelełnie obecnym *ReszPrz* 86.

b) *Stawać się jednością z czymś a. uważać, że tak jest (o Eucharystii)* (2) : Ktora rzecz byłáby nieſłufzna/ gdyby on chleb ktory dawał/ y ktory wierni bráli y biorą był cíáłem/ áboby do ſiebie cíáło przywięzowál. *CzechRozm* 266, 264v.

c) *Uznawać zależności, uwarunkowania natury doktrynalnej* (7) : á o tych kámiennych táblícách Moyżefzowych áni ſie iuż łami ſpofobem żydowſkim pytáią/ áni do nich Iezułá Páná przywięzuią. *CzechRozm* 175v, 175; Tenże Auguſtyn częſćciuchno ſię w tym oſwiadcza iż wiáry ſwoiey do żadnego inſzego piłania/ nie przywięzowál/ tylko do łamych piłm Prorockich/ y Apoſtołſkich. *NiemObr* 81; Názbierał *X(iądz) K(anonik)* z tego Ignácyułzá/ nie máło ſentency przeciwko nam/ o ſynu Bożym/ ktorých ſię my nie lękamy/ bowiem áni do Ignácyułzá/ áni do żadnego czowieká [!]/ oprócz piłmá ſ. wiáry ſwoiey nie przywięzuiemy *NiemObr* 123, 75, 124; Nárzeka iefzcze [ſw. *Chryzostom*] ná

vrzędy práwne/ iż ták pośpolicie [...] dopuřzczáią przyřięgáć/ ná křięgi Ewángeliey ř. gdyż iádna niezbożność ieft/ przywięzowác pośpolitowanie przyřięgi do Ewángeliey/ ktora iey tym řpořobem zákázuie. *PowodPr* 49.

d) Przypisywać (12) : kiedybyř then tżłonek wiáry Świętey krzeřcijáńskiey dobrze rozumiał: tedybyř řłowá Boże^{řo}/ áni do Rzymá áni do řadne^{řo} řtolcá/ áni do řadnego mieyřcá/ áni do řadne^{řo} tżłowieká/ nie przywięzowác. *KrowObr* 23v; Gánimy y tych ktorzy rzeczy duchowne niebieřkie y łářkę Bożá ták řciřło do pozwierzchniego vżywania tych vpominkow řwiętych przywięzuiá/ ze mniemiáią áby káždy przeřtępcá vżytelnik Sákrámentu Páńřkiego/ chociaż bez Pokuty y wiáry prawdziwey tám řtąd pewne odpuřzczenie grzechow y zbáwienie odnořil. *WujJudConf* 166v; Ale řie tego boię [...]/ żebyř przekłęctwem y opácznym zmyřłem od Bogá pokárány nie był: gdybyř řie ná człowieku záfádzá/ y do niego nádzieię zbáwienia przywięzowác. *CzechRozm* 65v; Dániel prorok Antychriftá opiřuiie być krolom/ á ktemu twarzy niewřtydliwey/ otoż Pápież przyznawa zwiierzchność řwiecká Cefářzowi/ Krolom y inřzym przeřożony^m ná mieyřcách ich [...]. Lecż Nowokrzczeńcy/ gđzie y iáko iedno mogá wybijiáią řię z tey zwiierzchnořci/ łámi iá do zboru řwego/ by też y nápiędzi gđzie w trzemie řiedziáł przywięzuiác. *CzechEp* 364 [*idem CzechEp* 405, *NiemObr* 166], 405; *NiemObr* 53, 166.

przywięzowác czemu (2): *GrzegRóżn* F4v; Byłáć wprawdzie tá rzecz cięřzka iedney řtronie/ gdy iey zádawano (iáko Luterowi) żeby przywięzowác łářkę Duchá ř. řywiořom álbo rzeczám tym zwiierzchnim/ to ieft chlebu y winu. *WujJudConf* 249.

Zwrot: »do siebie, sobie samemu przywięzowác« (2:1): Niechayże iuż káždy řpráwiedliwie rozřádzi/ kto do siebie wládzá zwiierzchnořci należácą przywięzuiie/ myři/ ktorzy o tym nigdy nie myřlemy/ áni byřmy temu podołáć mogli? Czyři Pápież/ ktory nikomu poddánym być niechcąc/ wřzytkim pánowác/ y rořkázowác chce *NiemObr* 172, 167; Opák czyniá wřzyřcy kácerze/ ktorzy řobie tylko łámyř pořřeřyá prawdy przywłářzczáią/ y řłowá piřmá ř. przywięzuiá *ReszPrz* 100.

Szereg: »przywłářzczać i przywięzowác« (2): Ale kto poyřrzy w one řpráwy przeřřle Pápieżow Rzymřkich/ obaczy/ poki z řto mocy mieli/ iáko znácznie/ y gwałtownie/ Monárchy řwieckie z mieyřc řpycháli/ to řobie przywłářzczáiąć/ y do siebie vpornie przywięzuiác/ co zwiierzchnořci řwieckiey należáło. *NiemObr* 167; *ReszPrz* 100.

e) Obejmowác kogoř, ograniczác do kogoř (1) : Piáta [róřnica między zakonem wiecznym boskim a prawem spisanyř przez Mojřesza]/ On wřzyřtkich wobec ludzi w iednę miłość řpaiáł: á Moyřeřzow do łámyř Izráelćzykow [!]/ miłość tę przywięzowác *CzechRozm* 89v.

f) Odnosić, uważác, że coř czegoř dotyczy (1) : Izali nie baczyřł iż práwie wřzyřcy Herethykowie nátyř mieyřcu iednoř Bořtwá Oycá Syná y Duchá ř. bluźniá/ gdy to co wřřřřey powiedziano było o iednořci TROYCE ř. weřpoř/ oni tylko do perřony Oycowej to wřzyřtko przywięzowáli. *SarnUzn* G.

g) Skłaniać do uznania, podporzádkowania (2) : Abowiem kiedybyř temu wierzył [iż *Chryřtus przebywa ustawicznie w Kořciele swoim*]/ tedybyř ludzi krzeřcijáńskich do Rzymá/ do Pápieżá do řtholcá/ do řucceřřey iego nieprzywięzowác y nie odřyłáł. *KrowObr* 23v.

Zwrot: »serce [czyři] przywięzowác« (1): Tylkoż piřnuy [...] duřze řw oiey [!]/ ábyř niezapominał řłow ktore widziáły oczy twoie/ áby řnadź nie odřtápiły/ przez wřzyřtek czás řywotá twego/ od řercá

twoie⁸⁰. Toć tak Moizełz o fłowie Bożym/ to o zakonie y o wŕzytkich wítawách y rofkazániach Bożych nápiłał/ zálecaíác ie: y wŕzytko łzczęście/ wŕzytek grunt/ pewność y zacność w nich záfádzaíác y pokłádáíác/ y do nich fámych fercá ludzkie przywięzuiác *CzechEp* 113.

h) *Zaliczać* (1): A wŕzákże trzy łodzi fá naprzednieyŕze/ ná ktorých ludzie sieci fwe rozrzuciáią ábo zápuŕzczáią. Rola/ kupiectwo y rzemieŕłto. Tymi rzeczámí miáftá y wŕsi ftoią. Do roley przywięzię: zboże/ winnice/ fádow łzczepienie/ dobytek/ myŕliŕtwo/ pŕzczołki/ rc. *KlonFlis* A4.

a. *O pędach winoroŕli: przywięzywać do podpory; palmare Mącz, Calep; pedare Calep* (5) : Palmo – Prziwiezię winne latoroŕli. *Calep* [748]b, [768]b.

przywięzować czym (1): Capistrum, [...] Witki ktoremi wino do tyczy prziwięzuyą. *Mącz* 37a.

Zwrot: »przywięzować do tyczy« [szyk zmienny] (3): Mergus in vite, Skrzywienie wićy winney wo byczay [!] obłáku gdy yá prziwięzuyą do tyczy álbo łaskowánia/ Pal. *Mącz* 218d, 37a, [274]b.

b. *Przywięzywać zwierzę pociągowe do wozu, pługa itp. za pomocą uprzęży, zaprzęgać, wprzęgać* (1) : Adiugo Prziprzągam/ prziwięzuyę. *Mącz* 177b.

Synonimy: przypajać, przypętować, przypinać; b. przyprzągać, zaprzągać.

Formacje współrdzenne cf WIAZAC.

Cf PRZYWIĘZOWANIE, PRZYWIĘZOWANY, PRZYWIĘZUJĄCY